

SPIS TREŚCI

WSTĘP	13
------------------------	----

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT I METODA NAUKI FINANSÓW	17
--	----

1.1. Etymologia terminu „finanse” i główne etapy rozwoju finansów	17
1.2. Współczesne rozumienie finansów	21
1.2.1. Charakterystyka ogólna finansów	21
1.2.2. Finanse w ujęciu podmiotowym	22
1.2.3. Finanse w ujęciu przedmiotowym	24
1.2.4. Finanse w ujęciu instrumentalnym	24
1.2.5. Finanse w ujęciu funduszowym	25
1.3. Przedmiot badań nauki finansów	26
1.3.1. Zjawiska finansowe	26
Istota zjawisk finansowych	26
Klasyfikacja zjawisk finansowych	27
1.3.2. Stosunki finansowe	29
1.4. Metoda badań	29
1.4.1. Uniwersalne metody poznania naukowego	29
1.4.2. Metody prakseologiczne	31
Metoda porównywania nakładów z efektami	31
Metoda porównywania kosztów i korzyści	32
Metoda bilansowa	33
1.4.3. Metody statyczne i metody dynamiczne	35
Metoda strumieniowa	35

Metoda zasobowa	37
Metoda strumieniowo-zasobowa	37
1.5. Model w nauce finansów	38
1.6. Systemowe podejście do zjawisk finansowych	40
1.7. Znaczenie eksperymentu w nauce finansów	42
1.8. Metoda prób i błędów	43
1.9. Ekonomiczna i społeczna treść zjawisk finansowych	44

SYSTEMATYKA DYSCYPLIN FINANSOWYCH 45

2.1. Ogólna charakterystyka dyscyplin finansowych	45
2.2. Rodzaje dyscyplin finansowych	46
2.2.1. Kryterium metody	46
2.2.2. Kryterium funkcji ekonomicznych	48
2.3. Finanse a inne nauki	54
2.3.1. Interdyscyplinarny charakter zjawisk finansowych	54
2.3.2. Finanse a nauki ekonomiczne	55
2.3.3. Finanse a matematyka	55
2.3.4. Finanse a socjologia	56
2.3.5. Finanse a psychologia	56
2.3.6. Finanse a etyka	57

KATEGORIE FINANSOWE 60

3.1. Istota kategorii finansowych	60
3.2. Kategorie przychodowe	61
3.2.1. Cena	61
3.2.2. Przychód pieniężny	64
3.3. Kategorie dochodowe	65
3.3.1. Dochód	65
3.3.2. Zysk	67
3.3.3. Procent	67
3.3.4. Renta pieniężna	69
3.4. Kategorie wydatkowo-kosztowe	70
3.4.1. Wydatek	70
3.4.2. Koszt	70
3.4.3. Amortyzacja	71
3.5. Kategorie podatkowe	73
3.6. Kategorie dłużne	74
3.6.1. Pożyczka pieniężna	74
3.6.2. Kredyt pieniężny	75

3.6.3. Deficyt finansowy	76
3.6.4. Dług finansowy	78

PRZEGLĄD WYBRANYCH TEORII FINANSÓW 82

4.1. Ogólna charakterystyka teorii finansów	82
4.2. Klasyczna teoria finansów	84
4.3. Liberalna teoria finansów	85
4.4. Teorie związane z podażą pieniądza	86
4.4.1. Koncepcja podaży pieniądza	86
4.4.2. Teoria bankowa	88
4.4.3. Teoria obiegowa	89
4.4.4. Teoria ilościowa	90
4.5. Teorie związane z popytem na pieniądz	92
4.5.1. Ogólna charakterystyka	92
4.5.2. Popyt na pieniądz w ujęciu J.M. Keynesa	93
4.5.3. Popyt na pieniądz w ujęciu W.J. Baumola i J. Tobina	98
4.5.4. M. Friedman i monetaryści	99
4.5.5. Ewolucja teorii popytu na pieniądz	101
4.6. Teoria finansowania antycyklicznego	105

PIENIĄDZ JAKO TWORZYWO ZJAWISK FINANSOWYCH 108

5.1. Funkcje pieniądza	108
5.2. Z historii pieniądza	109
5.3. Charakterystyka współczesnego pieniądza	117
5.4. Kreowanie współczesnego pieniądza	119
5.4.1. Założenia ogólne	119
5.4.2. Kreacja pieniądza w ujęciu kontowym	120
5.4.3. Kreacja pieniądza w ujęciu sformalizowanym	125
5.5. Euro — droga do wspólnej waluty	130
5.5.1. Historia integracji walutowej	130
5.5.2. Europejski System Walutowy	131
5.5.3. Raport Delorsa i Traktat z Maastricht	131
5.5.4. Euro — wspólny pieniądz Unii Europejskiej	132

DZIAŁALNOŚĆ PODMIOTÓW SYSTEMU EKONOMICZNEGO W WARUNKACH PIENIĘŻNYCH 134

6.1. Rzeczowo-pięniężny charakter procesu gospodarowania	134
---	------------

6.2.	Dwusektorowy model gospodarki	135
6.3.	Podstawowe kategorie podmiotów systemu ekonomicznego	137
6.3.1.	Gospodarstwa domowe	137
6.3.2.	Przedsiębiorstwa	140
6.3.3.	Państwo	144
6.4.	Porównanie sytuacji podmiotów systemu ekonomicznego w warunkach pieniężnych	148

Rozdział 7

KRAŻENIE PIENIĄDZA I DOCHODU W GOSPODARCE NARODOWEJ	151
7.1. Statyczne i dynamiczne ujęcie gospodarki narodowej	151
7.2. Krażenie dóbr i dochodów w gospodarce narodowej	153
7.3. Krażenie dochodów w ujęciu rachunków narodowych	161
7.3.1. Ogólne zasady budowy rachunków narodowych	161
7.3.2. System rachunków narodowych	163
7.4. Podstawowe zależności finansowe w gospodarce w ujęciu ra- chunków narodowych	176
7.4.1. Kryterium wyodrębnienia sektorów	176
7.4.2. Znaczenie podziału gospodarki narodowej na sektory realne i sekto- ry finansowe	179
7.4.3. Związki między sektorami realnymi a sektorami finansowymi go- spodarki narodowej	181

Rozdział 8

PIENIĄDZ I CZAS	189
8.1. Czynnik czasu w działalności gospodarczej człowieka	189
8.2. Wartość pieniądza w czasie	189
8.3. Inflacja	193
8.3.1. Rodzaje inflacji	193
8.3.2. Skutki inflacji	195
Oczekiwania inflacyjne	195
Nawis inflacyjny i oszczędności wymuszone	197
8.4. Metody pomiaru zmian wartości pieniądza w czasie	198
8.4.1. Procent prosty	198
8.4.2. Procent składany	200
8.4.3. Wartość zaktualizowana	204
8.4.4. Wartość zaktualizowana netto	205
8.4.5. Wewnętrzna stopa zwrotu	207
8.5. Kilka zasad posługiwania się pieniądzem w czasie	207

Rozdział 9

OSZCZĘDNOŚCI PIENIĘŻNE	209
9.1. Ekonomiczny sens oszczędności	209
9.2. Pomiar oszczędności	214
9.3. Motywy gromadzenia oszczędności pieniężnych	215
9.4. Rodzaje oszczędności	217

Rozdział 10

TRANSFORMACJA OSZCZĘDNOŚCI W KAPITAŁ	221
10.1. Przyczyny transformacji	221
10.2. Transformacja bezpośrednia	222
10.3. Transformacja za pośrednictwem banków komercyjnych	224
10.4. Pozabankowi pośrednicy finansowi	227
10.4.1. Istota działalności pozabankowych pośredników finansowych	227
10.4.2. Towarzystwa ubezpieczeniowe	228
10.4.3. Towarzystwa powiernicze	230
10.4.4. Otwarte fundusze emerytalne	232

Rozdział 11

SYSTEM FINANSOWY	234
11.1. Istota systemu finansowego	234
11.2. Funkcje systemu finansowego	235
11.3. Elementy systemu finansowego	236
11.3.1. System bankowy	236
Bank centralny — charakterystyka ogólna	236
Narodowy Bank Polski jako przykład banku centralnego	240
Bank komercyjny	250
11.3.2. System finansów publicznych	258
11.3.3. System finansowy ubezpieczeń	261

Rozdział 12

POLITYKA FINANSOWA	265
12.1. Przedmiot polityki finansowej	265
12.2. Podmiot polityki finansowej	266
12.3. Cele polityki finansowej	269
12.3.1. Cele uniwersalne	269
12.3.2. Cele specyficzne	274
12.4. Rodzaje polityki finansowej	275
12.4.1. Polityka monetarna	275

12.4.2. Polityka fiskalna	279
Charakterystyka ogólna	279
Skutki redystrybucji dochodów przez państwo	284
Najnowsze trendy w polityce fiskalnej	288
12.5. Instrumenty polityki finansowej	293
12.6. Problem koordynacji polityki finansowej	294

INSTRUMENTY FINANSOWE 296

13.1. Istota instrumentów finansowych	296
13.2. Rodzaje instrumentów finansowych	297
13.3. Instrumenty finansowe rynku pieniężnego	299
13.3.1. Bony skarbowe	299
13.3.2. Czek	301
13.3.3. Weksel	303
13.3.4. Inne instrumenty rynku pieniężnego	304
13.4. Instrumenty finansowe rynku kapitałowego	305
13.4.1. Ogólna charakterystyka obligacji	305
13.4.2. Obligacje skarbowe i obligacje municypalne	307
13.4.3. List zastawny	309
13.4.4. Akcje	310
13.4.5. Certyfikaty inwestycyjne	311
13.5. Instrumenty finansowe rynku instrumentów pochodnych	311
13.5.1. Istota instrumentów pochodnych	311
13.5.2. Opcje	312
13.5.3. Kontrakty terminowe	313
13.5.4. Swap	314
13.5.5. Warranty	314
13.6. Instrumenty cenowe	315
13.6.1. Ogólna charakterystyka instrumentów cenowych	315
13.6.2. Rodzaje cen	315
13.7. Finansowe instrumenty rozliczeniowe	318
13.7.1. Istota finansowych instrumentów rozliczeniowych	318
13.7.2. Inkaso	318
13.7.3. Akredytywa	320
13.7.4. Konosament	321
13.7.5. Karty płatnicze	322
13.8. Instrumenty zaspokajające popyt na pieniądź	323

STRUKTURA FINANSOWA GOSPODARKI POLSKIEJ W OKRESIE TRANSFORMACJI	325
14.1. Czynniki kształtujące strukturę finansową gospodarki polskiej po 1990 roku	325
14.2. Charakterystyka podstawowych wielkości i wskaźników ekonomicznych oraz finansowych	326
14.3. Monetyzacja gospodarki polskiej	333
14.4. System bankowy	337
14.4.1. Ogólna charakterystyka struktury systemu bankowego	337
14.4.2. Narodowy Bank Polski	340
14.4.3. Banki komercyjne	342
Rozwój ilościowy	342
Zmiany własnościowe	346
Działalność depozytowo-kredytowa	350
Charakterystyka ogólna	350
Depozyty złotowe	351
Depozyty walutowe	354
Portfel banków komercyjnych	356
14.5. Towarzystwa ubezpieczeniowe	358
14.5.1. Rozwój ilościowy towarzystw ubezpieczeniowych	358
14.5.2. Wzrost wartości składek ubezpieczeniowych	360
14.5.3. Struktura rynku ubezpieczeniowego	361
14.5.4. Wartość i struktura aktywów i pasywów sektora ubezpieczeniowego	363
14.5.5. Portfel towarzystw ubezpieczeniowych	365
14.6. Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	367
14.7. Towarzystwa funduszy emerytalnych	373
14.8. Towarzystwa leasingowe	377
14.9. Giełda papierów wartościowych	382
14.10. Struktura funduszy publicznych	388
14.10.1. Struktura dochodów publicznych	388
14.10.2. Struktura wydatków publicznych	391
14.10.3. Skonsolidowany bilans sektora finansów publicznych	394
14.10.4. Państwowe fundusze celowe	395
14.11. Dług publiczny	397
14.12. Bilans płatniczy	400
BIBLIOGRAFIA	407
INDEKS	411